

Nauka jako obiekt kultu

Wprowadzenie do koncepcji scjentoteizmu

NR 3358

Łukasz Jach

Nauka jako obiekt kultu
Wprowadzenie do koncepcji scjentoteizmu

Recenzent
Czesław Nosal

Redaktor serii: Psychologia
Eugenia Mandal

Spis treści

Przedmowa	9
Wstęp	11
Rozdział 1	
Współczesne sposoby prezentowania nauki w kanałach kultury popularnej	19
Wprowadzenie	19
Nauka w telewizji	21
Ekspert na śniadanie	22
Naukowy zawrót głowy	25
Nauka w reklamie	27
Nauka w prasie i literaturze popularnonaukowej	30
Nauka w Internecie	35
„Kopalnia wiedzy”, czyli krótko i na temat	36
Między memami a wiedzą bezużyteczną	39
Racjonalista.pl — strona WWW i styl życia	41
Podsumowanie	44
Rozdział 2	
Jak działa nauka? Wybrane koncepcje metodologiczne	47
Wprowadzenie	47
Pozytywizm Augusta Comte’a	50
Naukowy ekskluzywizm	52
Systemowość	52
Finalizacja rozwoju ludzkości i jej zjednoczenie pod szyldem nauki	53
Świeckie odkupienie	53

Neopozytywizm Koła Wiedeńskiego	54
Empiryzm	55
Pozytywizm	55
Fizykalizm	56
Uwolnienie nauki od terminów metafizycznych	57
Sądy syntetyczne w matematyce	58
Nauka a szczęście ludzkości	59
Cztery filary współczesnej refleksji nad funkcjonowaniem nauki — Popper, Kuhn, Lakatos, Feyerabend	61
Karl Raimund Popper	61
Thomas Kuhn	67
Imre Lakatos	73
Paul Feyerabend	77
Nauka oczami naukowców	81
Edward O. Wilson	81
Richard Dawkins	86

Rozdział 3

Uprawianie i recepcja nauki w perspektywie psychologicznej	91
Wprowadzenie	91
Aktywna psychologia nauki	93
Jak możliwa jest nauka	93
Obróbka termiczna pokarmów	94
Wydłużona niedojrzałość mózgu	97
Kultura jako agregat nauki	99
Intuicyjny naukowiec	102
Uprawianie nauki w perspektywie dyscyplin społecznych	104
Dlaczego nauka jest trudna	111
Receptywna psychologia nauki	119
Społeczna psychologia nauki receptywnej	119
Poznawcza psychologia nauki receptywnej	125

Rozdział 4

Scjentoteizm — definicja, charakterystyka i uwarunkowania zjawiska	135
Wprowadzenie	135
Identyfikacja nieporozumień na temat nauki oparta na modelu Pascala Boyera	138
Nieporozumienie 1: Nauka udziela odpowiedzi na pytania meta- fizyczne	140

Nieporozumienie 2: Wypowiedzi naukowców mówią o obiektywnej prawdzie	141
Nieporozumienie 3: Nauka pozwala uwolnić się od lęku i niepokoju	143
Nieporozumienia 4 i 5: Nauka daje niepodważalne wyjaśnienia zjawisk występujących w przyrodzie oraz opis działania ludzkiej psychiki	145
Nieporozumienie 6: Nauka daje odpowiedzi na pytania o kwestie ostateczne	147
Nieporozumienie 7: Nauka daje nadzieję na ostateczne zjednoczenie ludzkości	148
Nieporozumienie 8: Twierdzenia nauki są oparte na niepodważalnych założeniach	150
Nieporozumienie 9: Nauka stoi na szczycie drabiny dociekań, w związku z czym badanie nauki jest nieracjonalne	152
Scjentoteizm — konceptualizacja pojęcia	153
Czym jest scjentoteizm?	153
Scjentoteizm jako światopogląd	155
Przejawy scjentoteizmu	160
Psychologiczne uwarunkowania scjentoteizmu	164
Typologia umysłu w modelu Junga—Nosala	164
Potrzeba poznawczego domknięcia w koncepcjach Arie Kruglanskiego i Małgorzaty Kossowskiej	170
Orientacje temporalne w koncepcji Philipa Zimbardo i Johna Boyda	174
Potrzeba poznania w koncepcji Johna Cacioppo i Richarda Petty'ego	176
Przekonania na temat źródeł natury człowieka — koncepcja Marzeny Żmudy-Trzebiatowskiej	178
Zakończenie	181
Bibliografia	185
Indeks osobowy	199
Summary	205
Zusammenfassung	207

Przedmowa

Rozważania związane z przedstawianą w książce koncepcją scjentoteizmu towarzyszą mi od dobrych kilku lat. Do tej pory spostrzeżenia te miały jednak postać słabo rozwiniętą i nie w pełni sprecyzowaną. Prace związane z przygotowaniem publikacji pozwoliły mi nie tylko na wyrażenie myśli dotyczących silnie scjentystycznego światopoglądu, lecz przede wszystkim umożliwiły ich doprecyzowanie oraz osadzenie w interdyscyplinarnym kontekście, który wcześniej był przeze mnie jedynie przeczuwany. Oddając książkę do rąk Czytelników, pragnę podziękować osobom, które wywarły niewątpliwie pozytywny wpływ na jej ostateczny kształt.

Przede wszystkim dziękuję mojej Żonie Marcie, która cierpliwie debatowała ze mną przez wiele godzin nad założeniami, uwarunkowaniami i sposobami przejawiania się scjentoteizmu, ponadto była pierwszą czytelniczką, pierwszą recenzentką i pierwszą redaktorką słów zawartych w książce.

Dziękuję dr hab. Małgorzacie Górnik-Durose oraz dr Teresie Sikorze, które wierząc w sens powstania tej książki, nie tylko zachęciły mnie do jej napisania, lecz także motywowały do pracy na każdym etapie tworzenia.

Wyrazy podziękowania pragnę złożyć również Recenzentowi książki, prof. zw. dr. hab. Czesławowi Nosalowi, którego przychylnie uwagi i sugestie niewątpliwie przyczyniły się do nadania pełniejszego kształtu treściom prezentowanym w rozprawie.

Pragnę podziękować wreszcie wszystkim Studentom oraz Przejaciom bezinteresownie dyskutującym ze mną na temat treści zawartych w książce oraz pomagającym mi w pracach mających na

celu przygotowanie narzędzi do pomiaru charakterystycznych dla scjentoteizmu aspektów światopoglądowych.

Artykulacja koncepcji scjentoteizmu moim zdaniem nie byłaby możliwa, gdyby nie intelektualny dług zaciągnięty przeze mnie u ks. prof. Józefa Życińskiego, którego poglądy metodologiczne w znacznym stopniu ukształtowały mój sposób spostrzegania nauki i jej roli w życiu współczesnego człowieka. Mam nadzieję, że rozważaniami zawartymi w książce udało mi się ten dług przynajmniej częściowo spłacić.

Lukasz Jach

Czeladź, 23 kwietnia 2015 roku

Indeks osobowy

- Afeltowicz Łukasz 15, 105, 152, 185
Afshordi Niayesh 20, 89, 185
Ajdukiewicz Kazimierz 11, 47, 185
Alquist Jessika L. 146, 185
Anderson Alun 34, 185
Anderson Graig A. 127, 128, 185
Anderson Philip W. 148
Antonovsky Aaron 72
Ariely Dan 116, 145, 185, 193
Aspinwall Lisa G. 132, 133, 184, 185
Augustyn z Hippony, św. 47, 185
- Bahramali Homayoun 145, 195
Balcerowicz Leszek 25, 26
Bałczyński Ryszard 41, 185
Bar Ruth 120, 191
Bárány Robert 38
Barber Benjamin R. 18, 36, 37, 185
Barber Mark 39, 185
Barnes Barry 105, 106, 185
Bar-Tal Yoram 120, 185, 191, 196
Bauman Zygmunt 106
Baumeister Roy 29, 33, 98, 101, 115/116, 146, 185, 193, 195
Bekenstein Jakob 85, 186
Benford Gregory 140, 141
Bering Jesse 149, 186
Berns Gregory S. 145, 185
Bertone Gianfranco 186
Bessi Alessandro 172, 186
Betzig Laura 31
- Beyerstein Barry L. 23, 82, 192
Blackmore Susan 34, 39, 76, 112, 186
Bloor David 105, 106, 185
Błońska Anna 37, 38, 186
Błoński Mariusz 20, 37, 38, 186
Born Max 53
Borowiak Agnieszka 157, 182, 186
Bourdieu Pierre 111, 186
Boyd John 115, 174, 175, 197
Boyer Pascal 138, 139, 155, 186
Braman Donald 123, 191
Breinlinger Karen 102, 195
Brickmont Jean 136, 187
Bridgman Percy D. 183
Brockman John 13, 16, 34, 58, 71, 83, 88, 113, 137, 140, 185, 187, 189, 192, 193, 194, 195
Brotti Giulio 20, 23, 190
Brown Teneille R. 132, 133, 184, 185
Brożek Bartosz 59, 76, 101, 104, 113, 187
Brytek-Matera Anna 195
Brzeziński Jerzy 11, 34, 60, 62, 187, 194
Budda Gautama 166
Budzicz Łukasz 80, 187
Buss David M. 52, 58, 76, 117, 131, 151, 187
- Cacioppo John T. 29, 176, 177, 187, 194
Caldarelli Guido 172, 186
Carnap Rudolph 54

- Chalmers Alan 17, 49, 55, 60, 62, 64, 67, 73, 141, 187
 Chandrasekhar Subrahmanyam 43
 Chruszczow Nikita 57
 Cialdini Robert B. 27, 187
 Ciążela Adriana 76, 187
 Clark Cory J. 33, 195
 Clarke Arthur C. 40
 Coletto Mauro 172, 186
 Comte August 50, 51, 52, 53, 55, 57, 148, 195
 Coreth Emerich 54, 55, 56, 187
 Cosmides Leda 117, 187
 Costa Paul 73, 167
 Crescioni A. William 146, 185
 Crick Francis 20
 Cwalina Wojciech 59, 187
 Czapiński Janusz 59, 187, 194
 Czarnocka Małgorzata 105, 106, 187
- Darwin Karol 42, 66, 68
 Davidescu George A. 172, 186
 Dawkins Richard 16, 17, 19, 38, 39, 53, 64, 66, 67, 71, 76, 81, 86, 87, 88, 89, 97, 98, 103, 107, 112, 114, 143, 148, 149, 187
 Dawson Erica C. 120, 121, 122, 150, 190
 De Cruz Helen 104, 187
 Dennett Daniel 30, 34
 Diana, księżna Walii zob. Spencer Diana
 Diener Ed 191
 Dijksternhuis Ap 170, 188
 Dirac Paul 88
 Djerassi Carl 54, 188
 Domaradzki Jan 18, 60, 188
 Dudek Zenon W. 164, 165, 166, 167, 188
 Duhem Pierre 75
 Dunbar Robin 13, 30, 38, 43, 65, 66, 71, 99, 100, 101, 103, 106, 107, 111, 149, 188
- Eddington Arthur S. 43
 Ehlen Peter 54, 55, 56, 187
 Einstein Albert 19, 68, 87, 88
- Engels Fryderyk 57
 Epstein Jeffery 35
 Errami Mounir 109, 192
 Eysenck Hans 73, 167
- Faraday Michael 118, 196
 Farias Miguel 144, 188
 Feist Gregory J. 12, 47, 50, 52, 94, 98, 102, 107, 108, 110, 113, 118, 152, 183, 188
 Festinger Leon 171, 188
 Feyerabend Paul 26, 61, 77, 78, 79, 80, 83, 188, 193, 197
 Feynman Richard 12
 Fraasen Baas von 58, 151
 Frazer Jonathan 126
 Frederick Shane 115, 188
 Freud Zygmunt 64, 69, 83
 Fromhage Lutz 151, 196
 Fromm Erich 13, 14, 182, 188
 Fukuyama Francis 18, 54, 60, 144, 188
 Furedi Frank 16, 188
- Galileusz 65, 78, 79
 Gallup Gordon 48, 190
 Garner Harold 109, 188, 192
 Gazzaniga Michael 12, 16, 48, 58, 66, 95, 97, 98, 102, 116, 132, 145, 188
 Gąsiorowska Agata 72, 120, 177, 188, 193, 196
 George Angela C. 109, 192
 Giddens Anthony 37, 40
 Gigerenzer Gerd 117, 189
 Gignac Gilles E. 122, 123, 124, 125, 150, 192
 Gino Francesca 116, 193
 Gintrowski Przemysław 184, 188
 Głódź Małgorzata 184, 188, 193, 197
 Goldstein Daniel G. 117, 189
 Gonda Xenia 76
 Goodstein Joshua 130, 131, 133, 196
 Gopnik Alison 35, 99, 189

- Gould Stephen J. 112, 114
Gödel Kurt 54, 60, 61, 195
Górnik-Durose Małgorzata 9, 18, 189, 190, 195
Gray Jeremy R. 130, 131, 133, 196
Greene Joshua D. 33, 195, 196
Griffith Sian 188, 194
Grobler Adam 39, 47, 57, 58, 60, 63, 65, 67, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 105, 150, 189
Guttman Burton S. 141, 189
Gwozdecka-Wolniaszek Ewa 27, 189

Haeckel Ernst 42, 148
Haeffner Gerd 54, 55, 56, 187
Halley Edmund 75
Hamilton Lawrence C. 123, 189
Hanlon Michael 11, 19, 30, 32, 40, 53, 142, 189
Hanusz Krzysztof 170, 172, 191
Harp Shannon F. 131, 189
Harris Judith 103, 189
Harris Sam 149, 189
Hartle James 59, 147, 148
Haselton Martie G. 104, 151, 189, 193
Hawker Tobias 145, 195
Hawking Stephen 19, 52, 53, 59, 89, 114, 147, 148, 189
Hegel Georg W.F. 53, 64
Heider Fritz 112, 189
Heller Michał 16, 17, 20, 23, 38, 39, 41, 43, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 65, 68, 80, 91, 93, 94, 101, 103, 113, 140, 142, 148, 182, 188, 189, 190, 192, 193, 195, 197
Heszen-Niejodek Irena 72, 190
Hobbs Dawn 48, 190
Hohol Mateusz 59, 76, 101, 104, 113, 187
Hollinger Robert 188
Horney Karen 73
Houston Alasdair I. 151, 196
Humphrey Nicholas 151

Jach Łukasz 19, 36, 103, 110, 189, 190
Jackson Michael 19
Jacobson Kristen 102, 195
James William 161, 182, 190
Jan, św. 137
Jasińska-Kania Aleksandra 192
Jezus Chrystus 166
Jung Carl G. 73, 76, 161, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 182, 188, 190, 193

Kaczmarek Jacek 184
Kadzikowska-Wrzosek Romana 145, 147, 190
Kahan Dan M. 120, 121, 122, 123, 150, 190, 191
Kahane Guy 144, 188
Kahneman Daniel 25, 32, 35, 59, 82, 191
Kamela Paweł 155, 156, 157, 191
Kanazawa Satoshi 31, 32, 112, 151, 191, 193
Karremans Johan C. 33, 195
Keil Frank C. 128, 129, 130, 131, 133, 191, 194, 196
Kępiński Antoni 14, 191
Khouts Alexander 95
Klemke E.D. 188
Kline A. David 188
Kmita Jerzy 47, 191
Knipperberg Ad van 170, 188
Kolczyński Mariusz 120, 191
Kollman Julius 97
Koltko-Rivera Mark E. 157, 191
Kołakowski Leszek 14, 53, 61, 64, 191
Konarski Roman 59, 191
Kopernik Mikołaj 65, 68, 78
Kossowska Małgorzata 170, 171, 172, 191
Krajewski Stanisław 59, 60, 91, 190
Krauss Lawrence M. 20, 191
Kruglanski Arie W. 120, 170, 171, 188, 191
Kuhn Thomas 12, 26, 39, 61, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 83, 87, 99, 192

- Kulh Patricia 99, 189
 Kuziak Michał 195
 Kwiatek Łukasz 149, 188

 La Mettrie Julien O. de 184
 Lachowicz-Tabaczek Kinga 72, 122, 125, 137, 192
 Lakatos Imre 12, 61, 70, 73, 74, 75, 76, 77, 83, 118, 141, 192
 Lamża Łukasz 59, 89, 104, 114, 174, 192
 Lassale Ferdinand 83, 192
 Latour Bruno 15, 105, 192
 Lederman Leon 88
 LeDoux Joseph 35
 Leibniz Gottfried W. 147
 Leonidas 113
 Lepper Mark R. 127, 128, 185
 Lewandovsky Stephan 122, 123, 124, 125, 150, 192
 Lew-Starowicz Zbigniew 25
 Libeskind Noam 85, 192
 Lilienfeldt Scott O. 23, 82, 192
 Linde Andriej 147
 Long Tara C. 109, 192
 Lord Kelvin zob. Thompson William
 Lowenstein George 115, 188
 Luguri Jamie B. 33, 195
 Luhmann Niklas 15, 48, 150, 154, 181, 192
 Luther King Martin 124
 Lynch Michael 106
 Lynn Stephen J. 23, 82, 192

 Łapiński Zbigniew 184
 Łomnicki Adam 66, 192
 Łukaszewski Wiesław 76, 102, 126, 146, 179, 192
 Łysenko Trofim 75, 107

 MacIntyre Alasdair 84, 192
 Mackay Tommy 143, 192
 Macomber Janet 102, 195
 Madsen Kristen B. 47, 49, 192
 Maksymiuk Renata 120, 185, 196

 Malec Grzegorz 80, 193
 Mandel Gregory 123, 191
 Mann Robert B. 20, 89, 185
 Mannetti Lucia 120, 191
 Marek, św. 69
 Marks Karol 53, 56/57, 64, 69, 83, 192
 Marschall James A.R. 151, 196
 Maslow Abraham 178
 Mateusiak Joanna 27, 189
 Matusz Paweł 177, 193
 Mayer Richard E. 131, 189
 Mazur Maciej 22, 27, 193
 McCrea Robert 73, 167
 McNamara John M. 151, 196
 Mead Nicole L. 116, 193
 Meltzoff Andrew N. 99, 189
 Mendel Grzegorz 75
 Mielczarski Władysław 27
 Milgram Stanley 120, 193
 Miller Alan S. 31, 112, 151, 193
 Miller Geoffrey 111, 193
 Miodek Jan 25
 Mitchell D. John 145, 195
 Monroe Michael 19
 Moore George E. 84
 Moore Gordon 89
 Mudyń Krzysztof 106, 153, 193
 Muraven Mark 116, 195

 Nettle Daniel 104, 151, 189, 193
 Neurath Otto von 54, 55, 56, 57, 59, 60
 Newheiserg Anna-Kaisa 144, 188
 Newton Izaak 58, 73, 75, 87, 103
 Nęcka Edward 192
 Nietzsche Fryderyk 77, 193
 Nosal Czesław 9, 76, 109, 164, 167, 168, 169, 183, 193
 Nowicka Ewa 141, 193

 Obama Barack 53
 Oberauer Klaus 122, 123, 124, 125, 150, 192

- O'Donoghue Ted 115, 188
Olechowski Mateusz 142, 193
Ouellette Lisa L. 123, 191
- Pabjan Tadeusz 84, 188, 193, 197
Passeron Jean-Claude 111, 186
Pepperberg Irene 98, 99, 193
Peters Ellen 120, 121, 122, 123, 150, 190, 191
Petty Richard E. 29, 176, 177, 187, 194
Pierro Antonio 120, 191
Pinker Steven 85, 104, 179, 194
Platon 61
Poincare Henri 88
Pollack Jordan 136, 137, 138, 194
Popper Karl 41, 54, 57, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 71, 72, 73, 83, 87, 101, 116, 141, 194, 195
Porco Carolyn C. 137, 138, 148, 194
Pourhasan Razieh 20, 89, 185
Prager Denis 91
Prus Bolesław 161
Ptolemeusz 65, 68
- Quattrociocchi Walter 172, 186
- Radnitzky Gerard 49
Raviv Alona 120, 191
Raviv Amiram 120, 191
Rawson Elisabeth 130, 131, 133, 196
Reader Will 76, 96, 196
Reale Giovanni 112, 194
Ricken Friedo 54, 55, 56, 187
Ridley Matt 97, 194
Ritzer George 18, 194
Roach Mary 95, 194
Rosenthal Robert 120, 194
Ross Lee 127, 128, 185
Rostowski Jacek 26
Rotkiel Maria 25
Rovelli Carlo 35
Rozenblit Leonid 129, 194
- Rudge David W. 188
Ruscio John 23, 82, 192
Russell Bertrand 55, 88, 89
Rzeczyczyński Sławomir 195
- Sapolsky Robert M. 111, 112, 114, 117, 194
Scala Antonio 172, 186
Schaper Carel 170, 188
Schlick Moritz 54
Schooler Jonathan W. 33, 146, 195, 196
Schwarz Joseph 39, 194
Schwarz Norbert 191
Schweizer Maurice E. 116, 193
Seligman Martin 144, 194
Shadish William 108
Shariff Azim F. 34, 195
Sharvit Keren 120, 191
Shermer Michael 34, 71
Shmueli Dikla 116, 195
Shtulman Andrew 126, 195
Sikora Teresa 9, 15, 18, 36, 189, 190, 195
Sikorski Dariusz K. 50, 51, 54, 195
Simmel Marianne 112, 189
Siuta Jerzy 194
Skarga Barbara 50, 195
Slovic Paul 120, 121, 122, 123, 150, 190, 191
Smolin Lee 147
Smullyan Raymond 60, 195
Snyder Allan 145, 195
Sokal Alan 136, 187
Spelke Elizabeth S. 102, 195
Spencer Diana 129
Spendel Zbigniew 48, 58, 62, 101, 116, 136, 183, 195
Spiropulu Maria 89
Stasiuk Katarzyna 120, 185, 196
Strelau Jan 190
Sucharski Tadeusz 195
Sun Zhaohui 109, 192
Sword Richard M. 115, 174, 197

- Sword Rosemary K.M. 115, 174, 197
Szacki Jerzy 15, 38, 51, 52, 56, 106, 155, 181, 195
Szarota Piotr 186
Szczercińska-Polak Małgorzata 61, 73, 195
Szczęsny Jerzy 188, 193, 197
Szlendak Tomasz 97, 98, 103, 195
Sztumski Janusz 120, 191
Szyborski Krzysztof 41
- Tabery James 132, 133, 184, 185
Tatarkiewicz Władysław 50, 51, 55, 59, 155, 195
Taylor Timothy 71
Tegmark Max 147
Thompson William (Lord Kelvin) 53
Tice Dianne M. 116, 195
Toledo Zoe de 144, 188
Tomasello Michael 100, 101, 195
Tomasik Tomasz 195
Tomasz z Akwinu, św. 85, 154
Traczyk Jakub 177, 193
Treffert Donald A. 145, 195
Trehub Arnold 117, 195
Trejtowicz Mariusz 170, 172, 191
Trimmer Pete C. 151, 196
Triplett Norman 151
Trivers Robert 113
Tuchańska Barbara 16, 196
Turski Łukasz 27
Tweney Ryan D. 118, 196
- Urbaniec Jacek 188, 192, 193, 197
Uttal William R. 77, 196
- Vakoch Douglas A. 182, 196
Van Belle Hubert 196
Van der Vecken Jan 196
Vidal Clément 158, 160, 196
Vohs Kathleen D. 34, 146, 195, 196
- Wason Peter 116, 117, 187, 196
Watson James 20
Webster Donna M. 170, 191
Weisberg Deena S. 130, 131, 133, 196
Whitehead Alfred N. 61
Wilson Edward O. 52, 81, 82, 83, 84, 85, 148, 196
Witkowski Tomasz 26, 41, 47, 48, 52, 58, 65, 80, 118, 151, 183, 196
Wittgenstein Ludwig 54, 195
Wittlin Maggie 123, 191
Wojtyna Ewa 189
Wong Kate 94, 95, 196
Woolgar Steve 105, 192
Workman Lance 76, 96, 196
Wrangham Richard 94, 95, 96, 97, 196
Wright Robert 66, 196
Wróbel Szymon 58, 67, 76, 104, 116, 196
Wrześniewski Kazimierz 72, 190
- Zaleśkiewicz Tomasz 76, 115, 117, 120, 196
Zawadzka Anna M. 190, 195
Zimbardo Philip 115, 174, 175, 197
- Żmuda-Trzebiatowska Marzena 178, 179
Życiński Józef 10, 12, 26, 27, 35, 42, 54, 56, 58, 59, 60, 61, 65, 72, 73, 75, 77, 79, 85, 86, 105, 106, 107, 143, 151, 161, 183, 188, 190, 193, 197

Lukasz Jach

Science as an object of worship Introduction to the theory of scientotheism

Summary

The book raises the topic of the currently prevailing in society, increased interest and common admiration for scientific claims. Investigating in the subsequent chapters of the book the determinants underlying the said state of affairs, the author displays an interdisciplinary approach.

Chapter One analyses various ways of presenting elements of science in the mass media such as: television, the Internet, as well as popular science magazines. The pivot of Chapter Two are different methodological theories explaining what science is, what principles have to be adhered to while practicing it, and finally, what is the scope of its influence on human life. Chapter Three, in turn, contains research data coming from psychology and social sciences that pertain to the phenomena of both — practicing science and the reception thereof by laymen. The problem of common misconceptions about science is the topic of Chapter Four. After introducing some information on it, the author proceeds to formulate the theory a heavily scientist worldview called scientotheism, which is followed by the analysis of its psychological causes and correlates.

Lukasz Jach

Wissenschaft als ein Kultobjekt Die Einführung in die Theorie des Szientotheismus

Zusammenfassung

Das Buch handelt über großes Interesse der Gesellschaft an den das Ansehen genießenden wissenschaftlichen Beiträgen. Die solcher Situation zugrunde liegenden vermutlichen Bedingtheiten werden in den einzelnen Kapiteln erörtert.

Das erste Kapitel schildert die Art und Weise auf welche die einzelnen Elemente des wissenschaftlichen Systems in populären Massenmedien: Fernsehen, Internet und populärwissenschaftlichen Zeitschriften dargestellt werden. Das zweite Kapitel beinhaltet verschiedene methodologische Konzeptionen in Bezug auf folgende Themen: was ist Wissenschaft? Nach welchen Regeln wird sie betrieben? Wie sollen die Wissenschaft und die Wissenschaftler das menschliche Leben beeinflussen? Im dritten Kapitel präsentiert der Verfasser die von der Psychologie und von anderen Sozialwissenschaften erarbeiteten und sowohl die Betreibung der Wissenschaft als auch deren Rezeption von den Personen, die keine Wissenschaftler sind, betreffenden Konzeptionen. Das vierte Kapitel enthält Informationen über allgemein gültige falsche Auslegung von der Wissenschaft, die zum Ausgangspunkt der Theorie der stark szientistischen Weltanschauung — Szientotheismus genannt werden. Die vermutlichen psychologischen Bedingtheiten und Korrelate werden auch in dem Teil des Buches dargestellt.

Redakcja Magdalena Starzyk
Projekt okładki Agata Augustynik
Redakcja techniczna Barbara Arenhövel
Korekta Marzena Marczyk
Łamanie Marek Zagniński

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-627-5
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-628-2
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 13,0. Ark wyd. 12,0. Papier
Ecco Book Cream 70 g vol. 2.0 białość 75%
Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek,
Spółka Jawna, ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek